

Sygn. akt VI RCa 179/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2019 roku

Sąd Okręgowy w Olsztynie VI Wydział Cywilny Rodzinny w składzie:

Przewodniczący: sędzia Waldemar Pałka

Sędziowie: Jolanta Piórkowska (spr.)

Andrzej Hinz

Protokolant: stażysta Marlena Gołota

po rozpoznaniu w dniu 04 września 2019 roku w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **małoletniego M. Ł.** reprezentowanego przez przedstawiciela ustawowego K. M.

przeciwko **J. Ł.**

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Olsztynie

z dnia 20 marca 2019 roku

sygn. akt III RC 151/18

I. apelację oddala;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem kosztów procesu za instancję odwoławczą;

III. przyznaje ze Skarbu Państwa Sądowi Rejonowego w Olsztynie na rzecz radcy prawnego K. Ś. wynagrodzenie za nieopłaconą pomoc prawną udzieloną pozwanemu z urzędu w kwocie 450 (czterysta pięćdziesiąt) złotych powiększonej o podatek VAT.

Sygn. akt **VI RCa 179/19**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 marca 2019 roku Sąd Rejonowy w Olsztynie w sprawie sygn. akt III RC 151/18 podwyższył z dniem 1 marca 2018 roku alimenty od pozwanego J. Ł. na rzecz małoletniego powoda M. Ł., których wysokość po raz ostatni została ustalona wyrokiem Sądu Rejonowego w Olsztynie z dnia 18 stycznia 2012 roku w sprawie III RC 1238/11 w kwocie 300 zł miesięcznie, do kwoty 700 zł miesięcznie, płatnych do rąk matki małoletniego do 10-go dnia każdego miesiąca z góry, z ustawowymi odsetkami w razie opóźnienia w płatności którejkolwiek z rat (punkt I), zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 900 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, tj. kosztów zastępstwa procesowego (punkt II), nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 240 zł tytułem kosztów

sądowych, od których powódka była zwolniona (punkt III) i nadał wyrokowi w punkcie I rygor natychmiastowej wykonalności (punkt IV).

W uzasadnieniu Sąd ten powołując się na treść art. 135 k.r.o. i art. 138 k.r.o. wskazał, iż doszedł do przekonania, że doszło do zmiany stosunków uzasadniającej zwiększenie wysokości świadczenia alimentacyjnego pozwanego względem małoletniego powoda. Sąd zwrócił uwagę, iż w okresie ponad (...)lat od ostatniego orzeczenia w przedmiocie alimentów doszło do wzrostu potrzeb małoletniego powoda w zakresie edukacji, rozwoju osobistego, wyżywienia, kosztów zakupu odzieży. Podkreślił, iż wszystkie obowiązki związane z pieczą nad synem spoczywają na jego matce, a pozwany nigdy nie poczuwał się do obowiązku, aby wesprzeć matkę w wychowaniu i utrzymaniu syna. Sąd wskazał, iż pozwany od poprzedniej sprawy alimentacyjnej poprawił swoją sytuację bytową i finansową i jednocześnie zaznaczył, iż uznał za nieprawdziwe twierdzenia pozwanego, iż nie posiada on żadnego dochodu.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł pozwany. Przedmiotowe rozstrzygnięcie zaskarżył on w całości, zarzucając mu:

1. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku, a polegający na uznaniu, że pozwany poprawił swoją sytuację bytową i materialną i jest ojcem 3 dzieci, w sytuacji, gdy jest ojcem 4 dzieci, a sytuacja majątkowa nadal jest trudna, gdyż jest osobą chorą bez prawa do zasiłku, korzystającą z pomocy w zakresie dożywiania z MOPS, pozostającą na utrzymaniu żony, posiadającą zadłużenie z tytułu alimentów w wysokości 17386,55 zł;
2. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewskazanie, na jakich dowodach oparł się Sąd Rejonowy, zasądzając miesięczną kwotę alimentów w wysokości 700 zł, a nie w wysokości 400 zł, jaką deklarował pozwany;
3. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa procesowego, a mianowicie art. 233 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego, a polegającą na uznaniu, że pozwany jest w pełni zdrowym mężczyzną, osobą sprawną fizycznie, co jest sprzeczne z zaświadczeniami lekarskimi pozwanego;
4. mające wpływ na treść zaskarżonego wyroku naruszenie prawa procesowego, a mianowicie § 4 ust. 1 pkt. 9 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie, poprzez zasądzenie kwoty 900 zł, zamiast 120 zł.

W konsekwencji pozwany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i podwyższenie alimentów do kwoty 400 zł i oddalenie powództwa ponad kwotę 400 zł, oddalenie powództwa w pozostałym zakresie, obciążenie powódki kosztami procesu w całości.

W uzasadnieniu pozwany wskazał, iż Sąd Rejonowy błędnie ustalił, że pozwany jest osobą zdrową, zdolną do pracy i sprawną fizycznie, podczas gdy leczy się na kręgosłup i z tego powodu nie może znaleźć pracy. Wskazał, iż sport uprawiał w celu rehabilitacji i możliwości funkcjonowania bez bólu. Z powodu braku jakiegokolwiek stażu pracy nie może ubiegać się o rentę. Podał, iż posiada zadłużenie z tytułu alimentów i ma na utrzymaniu w sumie czwórkę dzieci, a jednocześnie nie posiada żadnego źródła dochodu z uwagi na stan zdrowia. Pozwany podał, iż jest na utrzymaniu żony.

Powód w odpowiedzi na apelację wniósł o oddalenie jej w całości oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania odwoławczego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazał, iż z zebranego w sprawie materiału dowodowego nie wynika historia choroby pozwanego. Z zaświadczenia lekarskiego, które złożył pozwany wynika jedynie, iż nie może on podjąć ewentualnie ciężkiej pracy fizycznej, natomiast nie jest całkowicie pozbawiony możliwości zarobkowania. Mimo dolegliwości pozwany trudni się nielegalnym zarobkiem. Powód wskazał, iż pozwany świadomie nie podejmuje legalnego zatrudnienia, ponieważ dzięki temu może korzystać z szeregu świadczeń socjalnych, jak również może swobodnie prowadzić nielegalną sprzedaż wyrobów tytoniowych bez akcyzy, które przynoszą mu zdecydowanie większe dochody niż przynosiłaby legalna praca. Ponadto powód poddał w wątpliwość fakt, iż zarówno pozwany, jak i jego małżonka są osobami

bezrobotnymi, utrzymującymi się jedynie ze świadczeń socjalnych, a jednocześnie mają na utrzymaniu dzieci, są w stanie korzystać z rozrywek, czy ubierają się w markową odzież.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy w Olsztynie prawidłowo ustalił wszystkie istotne fakty i wyciągnął z nich logiczne wnioski. Sąd odwoławczy dokonał weryfikacji przeprowadzonego postępowania i kończącego je rozstrzygnięcia przez pryzmat zarzutów apelacyjnych. Uznał, że nie mają one możliwości zdyskredytowania rozstrzygnięcia.

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż Sąd I instancji prawidłowo ocenił, iż nastąpiła w sytuacji stron zmiana stosunków, będąca istotną, w rozumieniu przepisu art. 138 k.r.o. Zmianą stosunków w rozumieniu art. 138 k.r.o. jest każda zmiana stosunków zarówno po stronie zobowiązanego jak i uprawnionego. Taką zmianą może być zwiększenie lub zmniejszenie potrzeb uprawnionego, ale też zwiększenie lub zmniejszenie możliwości zarobkowych zobowiązanego. Do zmiany sytuacji majątkowej dochodzi także w przypadku zmiany dochodów stron, przesunięć w ich majątku; zwiększenia się, bądź zmniejszenia koniecznych wydatków i kosztów utrzymania; uzyskania nowych możliwości zarobkowania, bądź też w przypadku utraty dotychczasowych a także w przypadku zwiększenia się, bądź zmniejszenia liczby osób pozostających na ich utrzymaniu. Te przesłanki wyznaczają zakres obowiązku alimentacyjnego, muszą więc zostać ustalone w postępowaniu o zmianę wysokości alimentów. Reasumując – bez ustalenia aktualnych potrzeb powoda i możliwości majątkowych i zarobkowych pozwanego nie byłoby możliwe stwierdzenie, czy doszło do istotnej zmiany stosunków, uzasadniającej zmianę orzeczenia w przedmiocie alimentów. Przedmiotem badania jest zawsze okres od ostatniego wyroku, ugody, bądź umowy ustalającej wysokość alimentów.

W uzasadnieniu wyroku wskazano, dlaczego Sąd I instancji ustalił, że nastąpił wzrost usprawiedliwionych potrzeb małoletniego powoda. Przypomnieć tylko w tym miejscu należy, że Sąd Rejonowy wskazał na wpływ czasu od wydania ostatniego orzeczenia w przedmiocie alimentów oraz obecny wiek małoletniego powoda. Od poprzedniej sprawy w przedmiocie alimentów upłynął okres ponad (...)lat, w tym czasie potrzeby małoletniego powoda wzrosły na skutek jego naturalnego rozwoju zarówno fizycznego, jak i intelektualnego. W momencie orzekania w poprzedniej sprawie powód miał (...) lat, obecnie jest (...) Słusznie zatem Sąd I instancji wskazał, iż potrzeby powoda wzrosły typowo dla jego wieku. Powód intensywnie rozwija się, rośnie, potrzebuje nowej odzieży, obuwia, wzrastają jego potrzeby w zakresie edukacji, czy organizowania czasu wolnego. Ponadto, małoletni korzysta z korepetycji z (...), co miesięcznie generuje koszt w wysokości 400 zł.

Powyższe okoliczności są bezsporne i same przez siebie powodują wzrost usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego do alimentacji w porównaniu do okresu, kiedy wydawano zmieniane orzeczenie w przedmiocie wysokości świadczeń alimentacyjnych. Sąd I instancji, a za nim Sąd odwoławczy, uznał, iż kwota 700 zł miesięcznie przeznaczona na utrzymanie małoletniego powoda pozwoli na zabezpieczenie jego usprawiedliwionych potrzeb. W ocenie Sądu taka kwota przeznaczona na utrzymanie dziecka jest adekwatna do przedstawionej sytuacji i potrzeb dziecka.

Zgodnie z art. 135 § 1 k.r.o. zakres obowiązku alimentacyjnego zależy z jednej strony od usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego, z drugiej zaś - od zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego.

Pojęcia "usprawiedliwione potrzeby" oraz "możliwości zarobkowe i majątkowe" zostały szczegółowo omówione w uchwale Pełnego Składu Izby Cywilnej i Administracyjnej Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNP 1988, nr 4, poz. 42. W uchwale tej stwierdzono między innymi, że: „możliwości zarobkowe zobowiązanego nie mogą być zawsze utożsamiane z faktycznie osiąganymi zarobkami. W przypadkach uzasadnionych obejmują one także wysokość zarobków, które zobowiązany jest w stanie uzyskać, lecz nie osiąga ich z przyczyn nie zasługujących na usprawiedliwienie.”

Przenosząc powyższe stanowisko na grunt niniejszej sprawy należy zauważyć, iż sytuacja majątkowa pozwanego nie jest tak niekomfortowa, jak wskazuje. Pozwany w wywiedzionej przez siebie apelacji skupił się głównie na próbie

przedstawienia siebie, jako osoby schorowanej, cierpiącej z powodu schorzeń kręgosłupa, które to uniemożliwia mu podjęcie zatrudnienia. Słusznie należy wskazać, jak zrobił to Sąd Rejonowy ustalając wysokość alimentów, iż pozwany jest osobą sprawną fizycznie, nie ma żadnych przeciwwskazań do podjęcia pracy. Pozwany nie przedłożył żadnego dowodu wskazującego, że jest on niezdolny do pracy. Jednocześnie pozwany jest zarejestrowany, jako osoba bezrobotna, zatem należy przyjąć, że jest on gotowy do podjęcia ewentualnej pracy. Jak wynika z materiału dowodowego w przedmiotowej sprawie, pozwany jest osobą aktywną fizycznie, startującą w zawodach sportowych. Pozwany twierdzi, iż sport stanowi dla niego formę rehabilitacji. Sąd odwoławczy jest przekonany, że skoro pozwany jest w stanie biegać, czy jeździć rowerem to tym bardziej jest w stanie podjąć zatrudnienie.

Również argumenty pozwanego, iż z powodu braku doświadczenia ma problem z podjęciem zatrudnienia nie zasługują w ocenie Sądu na uwzględnienie. Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, pozwany w ciągu (...) lat posiadania statusu bezrobotnego otrzymał z (...) w O. liczne propozycje pracy, przy czym z żadnej z nich nie skorzystał. Pozwany zatem świadomie zrezygnował z możliwości rozwoju zawodowego, zdobywania doświadczenia, czy wypracowania stażu pracy, który chociażby uprawniałby go do uzyskania renty.

Ponadto w ocenie Sądu, poziom życia pozwanego wskazuje, iż posiada on źródło dochodu, co też zostało potwierdzone sprawozdaniem detektywa. Pozwany najprawdopodobniej trudni się sprzedażą (...), które to zajęcie jest faktycznym źródłem utrzymania pozwanego i jego rodziny. Pozwany przypuszczalnie nie zamierza podjąć legalnego zatrudnienia, ponieważ posiada wysokie zadłużenie z tytułu nieopłaconych alimentów i korzystniejsza jest dla niego sytuacja, w której nie wykazuje żadnych dochodów.

Tym samym na gruncie powyższych rozważań, uznać należało, że pozwany ma możliwości zarobkowe i majątkowe, które pozwolą mu na ponoszenie kosztów utrzymania małoletniego powoda we wskazanym zakresie, dobrowolnie jednak rezygnuje z uzyskiwania jakiegokolwiek legalnego dochodu, zatem zarzuty podnoszone przez pozwanego nie zasługują na uwzględnienie. Przez możliwości zarobkowe i majątkowe zobowiązanego należy rozumieć te zarobki i dochody, które osoba zobowiązana może i powinna uzyskiwać przy dołożeniu należytej staranności oraz stosownie do swoich sił umysłowych i fizycznych. Sąd uznał, że nawet przy uzyskiwaniu minimalnego wynagrodzenia za pracę pozwany będzie w stanie przeznaczać tytułem alimentów na małoletniego powoda kwotę 700 zł.

Sąd I instancji w rozstrzygnięciu o kosztach postępowania prawidłowo zastosował § 4 ust. 4 i § 2 pkt 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie. Ze wskazanych przepisów wynika, iż minimalne stawki opłat za czynności adwokackie w sprawach o alimenty ustala się od wartości przedmiotu sprawy, jeżeli obowiązek zwrotu kosztów obciąża osobę zobowiązaną do alimentów. W niniejszej sprawie wartość przedmiotu sprawy wynosiła 4800 zł. Zatem przy zastosowaniu § 2 pkt 3 wskazanego rozporządzenia wysokość stawki minimalnej za czynności adwokackie należało ustalić na kwotę 900 zł.

Sąd odwoławczy nie podzielił zatem stanowiska skarżącego w zakresie kwestionowania rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego. W konsekwencji po analizie postępowania przeprowadzonego przez Sąd I instancji dokonanej przez pryzmat zarzutów apelacyjnych, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie I wyroku, oddalając apelację na podstawie art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania Sąd odwoławczy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu, zasądzając od pozwanego na rzecz powoda kwotę 450 zł tytułem celowego dochodzenia praw i celowej obrony.

O zwrocie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanemu z urzędu Sąd orzekł na podstawie § 10 ust. 4 w zw. z § 16 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 8 ust. 3 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (tj. Dz.U. 2016 poz. 1715 ze zm.) powiększonej o podatek VAT.